

HOTĂRÎRE
privind controlul constituționalității art.2 alin.(1)
și alin.(4) din Codul de procedură penală

nr. 1 din 22.01.2008

Monitorul Oficial nr.25-27/1 din 05.02.2008

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:
Dumitru PULBERE - președinte
Alina IANUCENCO - judecător
Victor PUȘCAȘ - judecător
Elena SAFALERU - judecător
Valeria ȘTERBEȚ - judecător-raportor
Ion VASILATI - judecător

cu participarea Victoriei Botnariuc-Trelea, grefier, Nicolae Eșanu, reprezentantul permanent al Guvernului, autorul sesizării, și Ion Mîțu, reprezentantul permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională, călăuzindu-se de art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.a) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității art.2 alin.(1) și alin.(4) din Codul de procedură penală.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea Guvernului Republicii Moldova, depusă la 17 august 2007, în conformitate cu prevederile art.24 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.38 și art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 10 septembrie 2007 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi.

În procesul examinării preliminare a sesizării Curtea Constituțională a solicitat puncte de vedere Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Ministerului Justiției, Procuraturii Generale, Curții Supreme de Justiție, Centrului pentru Drepturile Omului, Academiei de Științe, Universității de Stat din Moldova, Universității Libere Internaționale din Moldova, Centrului de Drept al Avocaților.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorul-raportor și explicațiile participanților la proces, Curtea Constituțională

A CONSTATAT:

1. La 14 martie 2003, prin Legea nr.122-XV¹, Parlamentul a adoptat Codul de procedură penală, din care autorul sesizării contestă art.2 alin.(1) și alin.(4) avînd următorul conținut:

¹ M.O. nr.104 - 110 din 07.06.2003, art.447

Articolul 2. Legea procesuală penală

(1) Procesul penal se reglementează de prevederile Constituției Republicii Moldova, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și de prezentul cod.

(4) Normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod.

În opinia autorului sesizării, normele precitate au fost adoptate cu încălcarea dispozițiilor constituționale cuprinse în art.23 alin.(2), care consacră dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, și art.72, în care sînt specificate categoriile de legi și domeniile de reglementare atribuite acestora.

2. Raportînd prevederile legale contestate la normele constituționale, la dispozițiile actelor internaționale și legislației interne în domeniu, Curtea Constituțională reține următoarele.

Art.72 din Legea Supremă statuează că Parlamentul adoptă legi constituționale, legi organice și legi ordinare și indică raporturile sociale reglementate de acestea.

Potrivit art.52 din Legea privind actele legislative nr.780-XV din 27 decembrie 2001², codul este un act legislativ, care cuprinde o sistematizare complexă, într-o concepție unitară, a normelor juridice aparținând unei ramuri distincte a dreptului, realizându-se prin cuprinderea lor într-un cod.

² M.O. nr.36 - 38 din 14.03.2002, art.210

În vederea unificării cadrului legal procesual și excluderii prevederilor confuze și contradictorii, în scopul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale tuturor persoanelor implicate în procesul penal, legiuitorul a stipulat că normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția că sînt incluse în Codul de procedură penală. O asemenea tehnică legislativă este de natură să asigure eliminarea inadvertențelor între prevederile Codului de procedură penală și normele procesuale penale cuprinse în alte legi, aplicarea coerentă, certă și uniformă a normelor respective, astfel încît să se poată garanta respectarea deplină a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Codul de procedură penală determină ordinea procesuală, limitele și modalitățile activității organelor judiciare pe teritoriul republicii. Fiind o lege organică, din punct de vedere al dispozițiilor constituționale generale statuate de art.72, Codul de procedură penală nu are prioritate față de alte legi organice, însă ca lege specială, după regulile generale ale dreptului, indiferent de data adoptării, el dobîndește superioritate față de alte legi organice după principiul *lex specialis derogat generali*.

Prin urmare, legiuitorul, în scopul realizării principiilor constituționale ale statului de drept, asigurării legalității și protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în sfera justiției penale, codificînd normele care reglementează modul de desfășurare a urmăririi penale și de judecare a cauzei penale în instanța de judecată, a fost în drept să legitimizeze prioritatea Codului de procedură penală față de alte legi ce reglementează relații de aceeași natură.

Dispozițiile privind primordialitatea Codului de procedură penală în instituirea normelor cu caracter procesual penal, stipulate de art.2 alin.(1) și alin.(4), contestate în sesizare, corespund maximal codificării dreptului penal, asigurînd realizarea acestuia ca drept material în cea mai adecvată formă procesuală.

În sprijinul sesizării sale autorul a invocat precedente din jurisprudența constituțională, prin care au fost declarate neconstituționale prevederi similare cuprinse în alte acte normative (hotărîrile Curții Constituționale nr.12 din 11 martie 1999³ și nr.9 din 18 februarie 1999⁴).

³ M.O. nr.27 - 28 din 23.03.1999, art.21

⁴ M.O. nr.22 - 23 din 04.03.1999, art.15

În contextul prezentei cauze Curtea nu poate reține argumentele autorului sesizării, deoarece rațiunile care au determinat Parlamentul să legitimizeze prevederile art.2 alin.(1) și alin.(4) din Codul de procedură penală sînt total diferite față de cele care au stat la baza prevederilor similare din Codul fiscal și Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, declarate neconstituționale prin hotărîrile anterioare ale Curții.

Astfel, potrivit art.1 din Codul de procedură penală, procesul penal reprezintă activitatea organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești cu participarea părților în proces și a altor persoane, desfășurată în conformitate cu prevederile acestui cod.

Procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvîrșite, astfel ca orice persoană care a săvîrșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată.

Organele de urmărire penală și instanțele judecătorești în cursul procesului sînt obligate să activeze în așa mod, încît nici o persoană să nu fie neîntemeiat bătută, învinuită sau condamnată și ca nici o persoană să nu fie supusă în mod arbitrar sau fără necesitate măsurilor procesuale de constrîngere.

Nici Codul fiscal și nici Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nu conțin reglementări similare Codului de procedură penală. Prin urmare, argumentele autorului sesizării sînt nefondate.

Potrivit pct.2 al Recomandării nr.(95)12 privind administrarea justiției penale, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 11 septembrie 1995⁵, realizarea unei justiții penale mai eficiente și efective poate fi ușurată în mod considerabil, dacă obiectivele diferitelor structuri care sînt

implicate în justiția penală fac obiectul unei înțelegeri care se înscrie în contextul mai amplu al justiției penale.

⁵ http://www.coe.int/t/cm/documentIndex_fr.asp

La 4 septembrie 2006 Comisia Uniunii Europene a prezentat propuneri la Regulamentul (EURATOM, CE) al Parlamentului European și al Consiliului de Miniștri al Uniunii Europene privind necesitatea codificării legislației⁶, motivînd că "în contextul unei Europe a cetățenilor, urmează să fie acordată o mare importanță simplificării și clarității dreptului comunitar în scopul de a-l face mai lizibil și mai accesibil cetățeanului, oferindu-i astfel posibilități sporite de a face uz de drepturile specifice care îi sînt conferite".

⁶ <http://ec.europa.eu/prelex>

Curtea Constituțională consideră neconcludentă, în cadrul criticii formulate, invocarea de către autorul sesizării a art.23 alin.(2) din Legea Supremă, care impune statului obligația de a publica toate legile și actele normative și de a asigura accesibilitatea acestora pentru fiecare individ.

La remarca autorului sesizării că unii practicieni și autorități publice sînt reticente în aplicarea normelor contestate și pentru acest motiv elucidarea compatibilității art.2 alin.(1) și alin.(4) cu normele constituționale are o importanță practică deosebită, Curtea reiterează că în Republica Moldova unica autoritate care decide asupra constituționalității actelor legislative și normative este Curtea Constituțională (art.134, art.135 din Constituție), iar interpretarea legilor și asigurarea unității reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării este una din atribuțiile de bază ale Parlamentului (art.66 lit.c) din Constituție).

Pentru considerentele expuse, în temeiul art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.62 lit.a) din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Se declară drept constituționale prevederile art.2 alin.(1) și alin.(4) din Codul de procedură penală.

2. Prezenta hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "*Monitorul Oficial al Republicii Moldova*".

**PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE**

Dumitru PULBERE

Chișinău, 22 ianuarie 2008.

Nr.1.